

Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi–Kısa Formu'nun Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Ela Arı¹, Gizem Cesur Soysal², Büşra Eylem Aktaş³

Arı, E., Cesur Soysal, G. ve Aktaş, B. E. (2026). Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi–Kısa Formu'nun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne*, 14(37), 82–97. <https://doi.org/10.7816/nesne-14-37-05>

Anahtar kelimeler

sosyal destek, ölçek uyarlama, geçerlik, güvenirlik, KDDL-KF

Öz

Sosyal destek, bireylerin iyilik hali, psikolojik ve fiziksel sağlıkları üzerinde kritik bir etkiye sahiptir ve stresle başa çıkmada koruyucu bir rol oynar. Ancak sosyal destek algısı, kişinin ihtiyaçları, sosyal çevresi ve kültürel bağlamına göre değişkenlik gösterebilir. Türkçede kullanılan sosyal destek ölçekleri, sosyal desteği daha çok kaynağına göre sınıflandırmaktadır. Mevcut çalışmada ise Cohen ve arkadaşlarının geliştirdiği Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi Kısa Formu'nun (KDDL-KF) Türkçe uyarlaması yapılarak, Türkçe alan yazına sosyal desteğin çok boyutlu yapısını daha iyi ele alan bir ölçeğin kısa formunun kazandırılması hedeflenmiştir. KDDL-KF, sosyal desteği işlevsel boyutlarıyla (değerlendirme, aidiyet, somut destek) ölçerek, hangi sosyal destek türünün hangi psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğunu daha ayrıntılı incelemeye imkân sağlamaktadır. Veriler, 18–36 yaşları arasındaki 206 üniversite öğrencisinden çevrim içi olarak toplanmıştır. Mevcut Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin üç faktörlü yapısı, madde analizi ve güvenirlik testleri kabul edilebilir düzeyde desteklenmiştir. Alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler saptanmış ve sosyal destek alt boyutlarının yaşam bağlılığı ile pozitif, depresif belirtilerle negatif ilişkileri olduğu gösterilmiştir. Sonuç olarak, KDDL-KF'nin Türkçe versiyonu, sosyal desteğin işlevsel boyutlarını güvenilir ve geçerli biçimde ölçebilen kısa ve pratik bir araç olduğuna ilişkin ön kanıtlar sunmaktadır. Ölçeğin farklı yaş, eğitim, cinsiyet ve klinik gruplarda yeniden incelenmesi önerilmektedir.

Turkish Adaptation of the Interpersonal Support Evaluation List–Short Form: A Validity and Reliability Study

Abstract

Social support plays a critical role in individuals' well-being and in their mental and physical health, and it serves a protective function in coping with stress. Existing social support measures in Turkish classify support primarily according to its source. The present study aimed to adapt the Interpersonal Support Evaluation List–Short Form (ISEL-12), which assesses perceived social support in terms of its functions (appraisal, belonging, and tangible support), into Turkish. Data were collected online from 206 university students aged 18 to 36. Confirmatory factor analysis supported the original three-factor structure, whereas a unidimensional alternative model showed poor fit. Cronbach's alpha was .85 for the total score and .82, .65, and .81 for the appraisal, belonging, and tangible support subscales, respectively; the Spearman-Brown split-half coefficient was .82. Supporting criterion validity, the subscales correlated positively with life engagement and negatively with depressive symptoms and perceived stress. In conclusion, the Turkish version of the ISEL-12 provides preliminary evidence that it is a brief and practical instrument capable of assessing the functional dimensions of social support with adequate reliability and validity. Further research is recommended to examine its psychometric properties across different age, education, gender, and clinical populations.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 1 Ocak 2026

Düzeltilme tarihi: 19 Nisan 2026

Kabul tarihi: 16 Mayıs 2026

DOI: 10.7816/nesne-14-37-05

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, ela.ari(at)medipol.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7051-3811

² Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, gizem.cesur(at)medipol.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8025-6927

³ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, busra.aktas1(at)medipol.edu.tr, ORCID:0000-0002-0125-7903

Sosyal destek, son yirmi yıldır psikoloji alan yazınında giderek artan sayıda incelemenin konusu olmuştur. Sosyal desteğin iyilik hali ve hayat memnuniyetimiz için kritik bir rolü olduğu ve hatta sağlığını dahi etkileyebildiği birçok incelemede gösterilmiştir. Öyle ki, sosyal desteğin eksikliğinin sadece psikolojik değil, fiziksel rahatsızlıklarla da ilişkili olabileceği gösterilmiştir (Cohen ve ark., 2000; House ve ark., 1988). Sosyal destek, yapısı gereği farklı şekillerde tanımlanmaya müsaittir. İlgili alan yazın, sosyal destek için birçok farklı tanım öne sürmüştür. Sosyal destek en genel ve kapsayıcı haliyle tarif edilirse, başkalarının destekleyici eylemlerini (örneğin, tavsiye, güvence), mevcut desteğe ilişkin algıları ve arkadaşlık, yakınlık ve düşük sosyal çatışma gibi ilişki niteliklerini içeren kişilerarası süreçleri ve yapıları ifade eder; bunlar insanların bilişlerini, duygularını, davranışlarını ve biyolojilerini etkiler (Lakey ve Cohen, 2000, s. 30).

Son yıllarda, sosyal desteğin bir meta-yapı olduğu ve bu meta yapının altında birçok alt tiplerin bulunduğu belirtilmiştir (Haber ve ark., 2007). Örneğin, sosyal desteği veren taraf veya sosyal desteği algılayan taraf olmak üzere, en az iki farklı sosyal destek yapısı tanımlanabilir. Bu inceleme, özel olarak, sosyal desteği sağlayanlardan ziyade, algılayanlara odaklanmaktadır. Bu ikisi arasındaki ayrım önemlidir zira sosyal destek verme ve sosyal destek alma arasındaki ilişki genellikle zayıf bulunmuştur (Barrera, 1986; Lakey ve ark., 2002).

Sosyal destek, kişinin kendisinin sosyal desteğe ne kadar ulaşabilir olduğunu ve aldığı sosyal desteğin ne kadar doyurucu olduğu ile ilgilidir (Sarason ve ark., 1990). Bunlar, kişinin algısına göre değişebilir. Yani, kişiler sosyal destek ağlarının onlar için ne kadar yeterli olduğunu kendi deneyimlerine göre yorumlayarak beyanda bulunurlar. Gerçekte bir kişinin çok sayıda arkadaşı veya yakını olabilir; fakat sosyal destek, ihtiyaç duyduğunda kişinin desteğe ulaşabileceğini düşünüp düşünmediği ve bu desteğin ona ne kadar fayda sağlayacağına inandığına göre az veya çok algılanıyor olabilir (Kaul ve Lakey, 2003).

İlişkilerinde yüksek sosyal destek algılayan kişilerin, daha az sosyal destek algılayanlara kıyasla hem iyilik hali (Cohen ve ark., 2000), hem fiziksel ve psikolojik sağlıklarının (House ve ark., 1988) daha iyi olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla, iyi oluşla ilgili önemli belirleyicilerden birisi sosyal destektir demek mümkündür. Bu nedenle, sosyal destek hem uygulamalı alanda hem de teorik açıdan incelenmesi elzem bir psikolojik değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, neden kişilerin sosyal desteğe ihtiyaç duyduklarını anlamak teorik açıdan insan ilişkilerinin altında yatan motivasyonları açığa çıkarma açısından faydalı olabilir. Bunun yanı sıra, uygulamalı alanda sosyal desteğin hangi bağlamlarda ve kişilere nasıl faydalı olduğunu anlamak, onların iyi oluşlarını artırmak için yapılabilecek faydalı programlar ve bireysel müdahaleleri genişletebilir (Lakey ve Cohen, 2000).

Sosyal desteğin, iyi oluş ve psikolojik sağlıkla ilgili olumlu etkilerinin nedenini anlamak için öne sürülen en bilindik açıklamalardan birisi sosyal desteğin stresten koruyucu bir etkisinin olduğunun altını çizmektedir (Cohen ve Wills, 1985). Kişiler, geniş bir sosyal çevrenin içerisinde olduklarını algıladıklarında, bir gruba ait olduklarını hissederler. Bu ayrıca, kişilerin benlik değerlerinin olumlu yönde tanımlanmasına da yardımcı olmaktadır (Cohen ve Wills, 1985; Diener ve Ryan, 2009; Goldsmith, 2004; Siyez, 2008). Sosyal destek sayesinde, kişilerin içinde bulundukları iletişim ağı genişler. Bu iletişim onların stresli durumlarla başa çıkmaları için gereken baş etme stratejilerine katkı sağlar. Yalnız kalmak veya izole olduğunu hissetmek başlıca stres faktörlerinden birisidir (Duru, 2008). Diğer bir ifadeyle, kişiler sosyal destek algıladıklarında, deneyimledikleri stresin ortaya çıkarabileceği olumsuz etkiler azalır. Böylece kişi için algılanan sosyal destek bir koruma faktörü oluşturur.

Sosyal desteğin olumlu etkileri onun farklı türlerine göre değişen düzeylerde ortaya çıkmaktadır. Sosyal destek türleri, duygusal destek, değerlendirme desteği, aidiyet ve sosyal katılım desteği, saygı desteği, maddi destek ve pratik destek olmak üzere farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Hangi sosyal destek türünün diğerinden daha faydalı olduğunu anlamak için, kişinin ihtiyacının analiz edilmesi gereklidir. Örneğin, bir kişi geçici bir iş kaybı yaşadığında algıladığı maddi desteğin önemi artarken, bir arkadaş grubunun kaybında kişinin deneyimlediği duygusal destek daha değerli olabilir. Bu nedenle, sosyal desteğin ele alındığı çalışmalarda farklı sosyal destek türleri hakkında spesifik ölçümler alınması daha zengin bilgi sunar (Lakey ve Cohen, 2000).

Sosyal destekle ilgili çalışmaların kökeni, birçok psikolojik yaklaşımda olduğu gibi, Batılı kültürel bağlamlar olmuştur. Dolayısıyla, sosyal desteğin stresin zararlı etkilerine karşı ortaya çıkardığı tampon etkisine ilişkin açıklamaların da Batılı bir kültürel bağlamda yapılmış olması, sosyal destekle ilgili teorik argümanların genel-geçerliğinin farklı kültürlerde gerçekleştirilmesinin önemini artırmaktadır. Diğer bir deyişle, sosyal desteğin strese yönelik tampon etkisi Batılı olmayan kültürel bağlamlar için de geçerli mi sorusu test edilmeye açıktır. Nitekim, sosyal desteği her kültürel bağlamda benzer düzeyde etki yaratıp yaratmadığı, yani bir kültürün içinde iyi oluş ve sağlık açısından özellikle önemli olan bir psikolojik değişkenin başka bir kültürde önemsenecek düzeyde anlamlı bir katkısı olup olmadığı incelenmeye değer bir araştırma sorusudur. Her ne kadar teorik açıklamalar sosyal desteğin evrensel olarak iyi oluşa katkı sunacağı beklentisini taşısa da farklı kültürel bağlamlardaki klinik uygulamalar için geliştirilecek uygulamalarda harcanacak efor, bütçe ve zaman kaybı düşünüldüğünde, bu konuda kültürler-arası çalışmaların elzem olduğu dikkat çekecektir.

Bununla ilgili bir inceleme, farklı kültürel oryantasyona sahip gruplarda (İsraili, Arap, Bulgar, Kuzey Amerikalı) tükenmişlik ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Pines ve ark., 2002). Bu çalışmanın sonuçları beklendiği gibi sosyal desteğin hem evrensel hem de kültüre özgü etkilerini ortaya koymuştur. Altı farklı kültürel bağlamda evrensel olarak sosyal desteğin tükenmişlikle anlamlı düzeyde negatif ilişkiler sergilediği görülürken, ülkelerin sosyal destek algısının faydasına göre farklı düzeyde ilişkiler gözlemediği de görülmüştür. Başka bir çalışmada, Glazer (2006) çok uluslu bir çelik üretim şirketinde çalışan 15606 kişinin süpervizör duygusal desteği ve iş arkadaşlarından alınan araçsal desteği algılarını incelemiştir. Bu çalışma, özellikle sosyal desteğin farklı kültürel bağlamlarda nasıl değişebileceğini ele almıştır. Beehr ve Glazer (2001) kültürün sosyal desteği farklı düzeyde algılamaya yol açabileceğini ileri sürdüklerinden, çalışmada kültüre göre sosyal destek algısında değişim olacağı ileri sürülmüştür. Spesifik olarak, Doğu Asyalıların sosyal destek algılarının daha düşük, Latin ve Doğu Avrupa ülkelerinin sosyal destek algılarının Doğu Asyalılara kıyasla daha yüksek, en yüksek sosyal destek algısının ise Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkacağı argümanı sunulmuştur. Sonuçlara göre kısmen bu görüş desteklenmiştir. Sonuçlar, bireyselci yapıya sahip kültürlerdeki çalışanların algıladıkları sosyal desteğin diğer kültürel bağlamlara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Daha toplulukçu kültürel yapılarda ise grup uyumu ve statüko daha önemli olduğundan, soyut desteklerden ziyade somut yardımın daha kabul edilebilir olduğu düşünülmektedir. Özetle, toplulukçu ve bireyselci kültürel bağlamlarda insanlar sosyal destekle ilgili farklı beklentilere sahip olma potansiyeli taşımaktadır; zira algılanan desteğin niteliği ve niceliği kültürün dinamiklerine göre farklı normatif beklentilere sahip olabilir. Ancak belirtmek gerekir ki bu çalışmadan elde edilen bulgular (Glazer, 2006), beyana dayalı sorulara ve sosyal desteğe dair iki anket sorusuna dayanarak gerçekleştiği için, sonuçlar dikkatle değerlendirilmelidir. Farklı kültürel bağlamlardan detaylıca elde edilmiş sosyal destek ölçümleri, bu açıdan, ayrıca kıymetli olacaktır.

Türkiye, bu noktada, sosyal destek çalışmaları için özgün bir kültürel bağlam sunma potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin hem toplulukçu hem de bireyselci kültürel değerleri harmanlayan, yani hem özerk hem de ilişkisel benlik tanımlarını beraber barındıran bir yapı olması (Sunar ve Fişek, 2005); özellikle Türkiye gibi toplulukçu değerlerin ve ilişkiselliğin cesaretlendirildiği kültürel bağlamlarda, bağımsızlık ihtiyacından ziyade daha yüksek bir ilişkisel bir yapı normatif olarak algılanması (Kağıtçıbaşı, 1996), sosyal desteğin stres azaltıcı etkisinin Batılı bireyselci kültürel bağlamlara kıyasla daha farklı ortaya çıkmasına yol açabilir. Buna paralel olarak, Türkiye'de iyilik hali ve depresyonun ele alındığı bir meta-analiz çalışmasında, sosyal desteğin Batılı olan ülkelere benzer şekilde, iyilik hali ile ilgili değişkenlerle olumlu yönde, depresyonla negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Yalçın, 2015). Daha güncel bir çalışmada da sosyal destek ve depresyon, anksiyete ve stres arasında negatif ilişkiler olduğu bulunmuştur (Çetinkaya ve Korkmaz, 2019). Dolayısıyla, sosyal destek Türkiye bağlamında da benzer ilişkiler göstermektedir. Bu durumda, sosyal desteğin iyileştirici etkisinin daha detaylıca incelenmesi ileriki uygulamalı çalışmalar için zemin hazırlayacaktır.

Sosyal desteğin farklı boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alarak bu boyutların farklılaşan etkilerini incelemek, güncel araştırmaların temel odaklarından birini oluşturmaktadır (George ve ark., 2022). Benzer şekilde, Türkçe alan yazında da sosyal desteğe ilişkin çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Bu araştırmaların uygulama alanına daha doğrudan, güçlü ve özgün katkılar sunabilmesi, Türkçe örneklemeler üzerinde yürütülen ve kültürel bağlamı dikkate alan çalışmaların yaygınlaşmasına bağlıdır. Bu doğrultuda atılması gereken ilk adım ise, sosyal desteği kapsamlı ve çok boyutlu biçimde değerlendiren ölçme araçlarının Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenirliklerinin sınanmasıdır.

Buna paralel olarak, bir dizi çalışma sosyal destek ölçümleri kullanmıştır. Örneğin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Yıldırım, 1997), Türkçe olarak geliştirilen ve kullanılan bir ölçektir. Ölçeğin beş alt ölçeği bulunmaktadır (aile desteği, akraba desteği, arkadaş desteği, öğretmen desteği, toplum desteği). Ölçek ilk olarak 60 maddelik havuz oluşturularak gerçekleştirilmiş ardından faktör analizi sonucunda ölçeğin nihai madde sayısı 26 maddeye inmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ve geçerlik sonuçları yeterli ve yüksek düzeydedir (Yıldırım, 1997). Bu ölçek geliştirme çalışmasında Harter (1985) tarafından oluşturulan Çocuklar ve Gençler için Sosyal Destek Ölçeği ile beklenen olumlu korelasyonlar bulunmuştur. Yani Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile Çocuklar ve Gençler için Sosyal Destek Ölçeğinin alt boyutları olan öğretmen, arkadaş ve ana-baba alt ölçekleri olumlu yönde ve orta-üst derecede yüksek korelasyon göstermiştir. Yıldırım tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği farklı çalışmalarda kullanılmış ve örneğin Traş ve Arslan'ın (2013) çalışmasında sosyal yetkinlik ile aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu gösterilmiştir. Başka bir incelemede ise Yıldırım (2006), 8-11. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının gündelik sıkıntılar (aile, geniş çevre, öğretim yaşamı) ve sosyal destek (aile, arkadaş) ile cinsiyet değişkenleri tarafından anlamlı şekilde yordandığını göstermiştir.

Bir başka Türkçe literatürde kullanılan sosyal destek ölçeği ise Zimet ve ark. (1988) tarafından geliştirilmiş olan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'dir (Eker ve Arkar, 1995; Eker ve ark., 2001). Bu ölçek Türkçeye uyarlanarak kullanılmıştır. Ölçekte aile desteği, arkadaş desteği ve özel insan desteği olarak üç farklı boyutta sosyal destek algısı ölçülmektedir. Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır ve algılanan sosyal desteği araçsal, sosyal, duygusal ve bilgisel boyutlarda ele almaktadır. Ölçeğin kullanıldığı bir çalışmada, Duru (2008) arkadaş desteği, özel insan desteği ve sosyal bağlılığın yalnızlıkla negatif ilişkili olduğunu, yani bu destek ve bağlılık arttıkça yalnızlığın azaldığını göstermiştir. Aile desteği ise yalnızlığı yordamada anlamlı bulunmamıştır. Yakın zamanda yapılan bir ölçüm değişmezliği çalışmasına göre (Yıldırım ve Arslan, 2024), bu ölçüm aracının kadın ve erkekler

için ölçüm değişmezliği kısmen kanıtlanmıştır. Yani, analizler sonucunda ölçeğin kadın ve erkek gruplarında aynı faktör yapısına sahip olduğu, yani biçimsel değişmezliğin sağlandığı bulunmuştur. Ancak sadece metrik değişmezlik sağlanmış, skalar ve hata değişmezliği modelleri uygun çıkmamıştır. Bu nedenle ölçek "zayıf ölçüm değişmezliğine" sahip bulunmuştur. Bu nedenle bu ölçüm aracının kadın ve erkekler için tam anlamıyla aynı şekilde algılanmıyor olabileceğine dikkat etmek elzemdir.

Kısacası, ilgili alan yazındaki güncel gelişmeler, sosyal desteğin farklı boyutlarını incelemenin nüansları yakalamak için özellikle önemli olduğunu vurgulamaktadır. Son yirmi yıldır sosyal destek çalışmalarında kullanılan ölçeklerin güncel versiyonlarının detaylı ölçüm almaya izin verecek şekilde gelişmesi, hangi sosyal boyut algısının hangi psikolojik değişkenlerle ilişkili olduğunu anlamayı kolaylaştıracaktır. İngilizce literatürde sosyal destekle ilgili giderek artan sayıda çalışma, sosyal desteğin sağlık ve iyilik haline anlamlı ölçüde katkı sunduğunu ve hangi sosyal destek türünün daha önemli olduğunun bireysel farklara ve bağlama göre değişebilir olduğunu göstermektedir (Turner ve Brown, 2010). Ancak halihazırda Türkçe literatürde kullanılan ölçekler bu nüansları yakalamaya elverişli değildir.

Tüm bu aktarılanlardan hareketle, mevcut çalışmada, sosyal desteği işlevsel boyutlarıyla değerlendiren KDDL-KF'nin Türkçe uyarlamasının yapılması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Cohen ve arkadaşlarının (1985), sosyal desteğin strese karşı tampon etkisini daha kolay gözlemleyebilmeyi ve farklı boyutları ele almaya fayda sağlayan bir ölçek oluşturmak hedefiyle KDDL-KF'yi geliştirmiştir. Bu ölçek yabancı literatürde birçok çalışmada kullanılmıştır ancak Türkiye'de henüz kullanılmamıştır. Ölçeğin Türkçe literatüre kazandırılması, bulguların yabancı literatürle kıyaslanabilir olmasına da katkı sunacaktır. Zira farklı sosyal destek ölçümlerine ilişkin bulguları birbiriyle karşılaştırmak, farkların ölçümden mi yoksa örneklemelerden mi olduğunu anlamayı zorlaştırmaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, KDDL-KF üç farklı sosyal destek boyutu hakkında tek seferde ölçüm almayı sağlayabildiği için, diğer kullanılan sosyal destek ölçümlerine kıyasla daha zengin bilgi edinmeyi kolaylaştıracaktır. KDDL-KF, tavsiye ve rehberlik; empati, kabul ve ilgi; ve finansal destek veya maddi yardım gibi konularda algılanan sosyal desteği incelemeyi sağlayan sırasıyla 1-değerlendirme; 2-aidiyet; 3-somut sosyal desteği ölçmektedir. Bu çalışmada Türkçeye kazandırılan ölçeğin toplam 12 madde olması, diğer bir ifade ile kısa form olması, uygulamada kolaylık sağlaması açısından da faydalı olacaktır.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, gönüllülük esasına dayalı olarak ders kredisi karşılığında araştırmaya katılan psikoloji bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Veri toplama süreci, LimeSurvey çevrimiçi anket platformu aracılığıyla Mayıs–Eylül 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma bağlantısına erişen 1076 kişi arasından, tüm soruları eksiksiz yanıtlayan 220 katılımcı veri değerlendirme sürecine alınmıştır. Veri temizleme sürecinde belirlenen dâhil edilme ölçütlerini karşılamayan 14 katılımcı analiz dışında bırakılmıştır. Böylece nihai örneklem, 181'i (%87.9) kadın ve 25'i (%12.1) erkek olmak üzere toplam 206 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Katılımcıların yaşları 18 ile 36 arasında değişmektedir ($M = 22.50$, $SS = 2.60$).

Veri Toplama Araçları

Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi–Kısa Form (KDDL-KF): Ölçek Cohen ve Hoberman (1983) tarafından algılanan sosyal desteği değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ardından 1985 yılında

Cohen ve ark. ölçeğin 12 maddeden oluşan kısa versiyonunu geliştirmiştir. Buna göre her madde 4'lü Likert tipi ölçek üzerinde (1 = kesinlikle yanlış, 4 = kesinlikle doğru) yanıtlanmaktadır. Ölçek değerlendirme (tavsiye veya rehberlik), aidiyet (empati, kabul, ilgi) ve somut (finansal destek ya da maddi yardım gibi) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar sosyal desteğin bu üç alanda yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa skorları ile değerlendirilmiş ve toplam puan için Cronbach alfa katsayısının .70'in üzerinde olduğu saptanmıştır. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması mevcut çalışma kapsamında yürütülmüştür.

Yaşam Bağlılığı Ölçeği (YBÖ): Ölçek bireylerin yaşam amaçlarını değerlendirmek amacıyla Scheier ve arkadaşları tarafından (2006) geliştirilmiştir. Ölçek 6 maddeden ve tek boyuttan (yaşam bağlılığı) oluşan bir ölçeğe sahiptir. Türkçe uyarlaması Uğur ve Akın (2015) tarafından yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçe versiyonu Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .74 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma için Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ-14): ASÖ-14, bireylerin yaşamlarındaki durumları ne derece stresli, öngörülemez, kontrol edilemez ve aşırı yükleyici olarak algıladıklarını değerlendirmek amacıyla Cohen ve ark. (1983) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin 14 maddelik formu kullanılmıştır. Ölçek, Algılanan Yetersiz Öz-Yeterlik ve Algılanan Stres/Rahatsızlık olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li Likert tipinde (0 = Hiçbir zaman, 4 = Çok sık) puanlanmakta olup yüksek puanlar daha yüksek algılanan stres düzeyine işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Eskin ve arkadaşları (2013) tarafından gerçekleştirilmiş ve toplam puan için iç tutarlılık katsayısı .84 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı Algılanan Yetersiz Öz-Yeterlik alt boyutu için .81, Algılanan Stres/Rahatsızlık alt boyutu için .80 olarak bulunmuştur.

CES Depresyon Ölçeği (CES-D-10; Epidemiyolojik Çalışmalar Merkezi Depresyon Ölçeği): CES-D-10 Amerika Ulusal Ruhsal Sağlık Enstitüsü kapsamında Radloff (1977) tarafından geliştirilmiş olup mevcut araştırmada da kullanılan kısa formu 10 maddeden oluşmaktadır. Alınan yüksek puanlar bireyin yoğun depresif belirtiler yaşadığına ve klinik depresyon riski taşıdığına işaret eder. Ölçek Tatar ve Saltukoğlu (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .75 ile .90 arasında, Guttman iki yarım test güvenirliği .89, iki hafta arayla yapılan test-tekrar test güvenirlik katsayısı .69 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ): Ölçek, bireylerin psikolojik sağlamlığını ölçebilmek amacıyla Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplam 6 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .62 ile .69 arasında bulunmuştur. Mevcut çalışma için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Araştırmanın yürütülebilmesi için İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Karar No: 169, Tarih: 23.12.2024). Anket sorularına geçilmeden önce katılımcılara; gönüllü katılım esasları, ders kredisi karşılığı katılım bilgisi ve araştırmanın amacını içeren bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Bilgilendirilmiş onamı alan katılımcılar anket sorularını yanıtlarak araştırmaya devam etmiştir. Veri toplama süreci çevrimiçi LimeSurvey platformu aracılığıyla Mayıs 2025 – Eylül 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ilk olarak Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi - Kısa Form (KDDL-KF) adaptasyonu için Dr. Cohen'den izin alınmıştır. KDDL-KF, Türkçe ve İngilizce dillerine ileri düzeyde

hâkim, doktora derecesine sahip iki psikolog tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ardından geri-çeviri işlemi, maddeleri daha önce görmemiş ve her iki dile uzmanlık düzeyinde hâkim başka bir doktora düzeyinde psikolog tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreç sonunda, orijinal anlamını koruyan ve semantik açıdan uygun son Türkçe forma karar verilmiştir.

Veri Analizi

Analiz işlemleri için IBM SPSS V26 ve AMOS programları kullanılmıştır. Normallik ve uç değer analizleriyle veri temizleme işlemi yapılmasının ardından yapı geçerliliğinin test edilmek amacıyla verilere doğrulayıcı faktör analizi (DFA) AMOS programı kullanılarak uygulanmıştır. DFA’da kestirim yöntemi olarak Maximum Likelihood kullanılmıştır. Maddelerin 4’lü Likert tipi yapısı nedeniyle sonuçlar bu varsayım dikkate alınarak yorumlanmıştır. Eş zamanlı geçerlik işlemi için KDDL-KF ve YBÖ, ASÖ-14, KPSÖ ve CES-D-10 arasındaki ilişkileri ortaya koymak üzere Pearson Korelasyon Analizi yürütülmüştür. Güvenirlik analizleri kapsamında ise iç tutarlılık değerlendirmesi için Cronbach alfa katsayıları hesaplanmış ardından iki yarı (split-half) güvenilirlik yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın amaçları doğrultusunda öncelikle değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ile korelasyon analizleri gerçekleştirilmiş, ardından ölçüm modelinin uygunluğu doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile değerlendirilmiştir.

Analizler sonucu elde edilen KDDL-KF maddelerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur. Tüm maddelerin çarpıklık ve basıklık değerleri ± 2 sınırları içerisinde yer almakta olup, verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığı görülmektedir. Madde analizi sonuçları, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .39 ile .69 arasında değiştiğini göstermiştir.

Tablo 1
KDDL-KF Maddelerine Ait Betimsel Analiz Sonuçları

Madde	<i>M</i>	<i>SS</i>	Çarpıklık	Basıklık	r^{ix}
1R: Bir günlük geziye çıkmak istesem, benimle gidecek birini bulmakta zorlanırım.	3.11	0.75	-0.46	-0.29	.65
2R: En özel endişelerimi paylaşabileceğim kimse yok.	3.08	0.97	-0.81	-0.36	.60
3: Hasta olursam, günlük işlerimde bana yardım edecek birini kolayca bulabilirim.	3.22	0.84	-1.00	0.52	.55
4: Kişisel sorunlarım hakkında konuşabileceğim en az bir kişi vardır.	3.17	0.92	-0.91	-0.04	.65
5: İstedığım çoğu etkinliği birlikte yapabileceğim birini bulabilirim.	3.21	0.82	-0.85	0.17	.69
6: Bir konuda tavsiyeye ihtiyacım olduğunda başvurabileceğim biri vardır.	3.36	0.81	-1.25	1.14	.61
7R: Başkalarıyla bir şeyler yapmaya pek sık davet edilmem.	3.26	0.85	-1.00	0.29	.56
8R: Birkaç hafta şehir dışında olmam gerekse, evime (bitkiler, evcil hayvanlar, bahçe vb.) bakacak birini bulmakta zorlanırım.	2.95	0.90	-0.35	-0.83	.39
9: Sosyal etkinliklerden keyif alan ve benimle birlikte bunlara katılabilecek en az bir kişi vardır.	3.20	0.76	-0.76	0.30	.63
10: Ödünç almam gerekse, bana 400–500 TL verebilecek en az bir kişi vardır.	3.39	0.81	-1.28	1.02	.43
11R: Ailevi bir kriz yaşasam, uygun bir çözüm önerisinde bulunacak kimse yoktur.	3.06	0.89	-0.58	-0.58	.61
12R: Yeni bir eve taşınmam gerekse, bana yardım edecek birini bulmakta zorlanırım.	3.16	0.92	-0.83	-0.26	.61

Not. *N* = 206. Tüm maddeler 1 (kesinlikle yanlış) ile 4 (kesinlikle doğru) arasında puanlanmıştır. Ters puanlanan maddeler "R" ile gösterilmiştir. *M* = ortalama; *SS* = standart sapma; r^{ix} = düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu.

İkinci olarak KDDL-KF alt boyutlara ilişkin betimsel istatistikler, Pearson korelasyon katsayıları ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Tablo 2’de sunulmuştur. Alt boyutlar arasında orta ile yüksek düzeyde, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($r = .55-.68, p < .01$).

Tablo 2

KDDL-KF Alt Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler, Pearson Korelasyon Katsayıları ve Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları

Değişken	<i>M</i>	SS	1	2	3	Cronbach alfa
1. Değerlendirme (Appraisal)	3.17	0.73	—			.82
2. Aidiyet (Belonging)	3.20	0.63	.60**	—		.65
3. Somut Destek (Tangible)	3.18	0.60	.55**	.68**	—	.81
KDDL-KF Toplam	3.18	0.56				.85

Not. $N = 206$. ** $p < .01$. Tabloda Pearson korelasyon katsayıları raporlanmıştır. *M* = ortalama; SS = standart sapma. Köşgendeki em dash (—) ilgili hücrenin boş olduğunu göstermektedir.

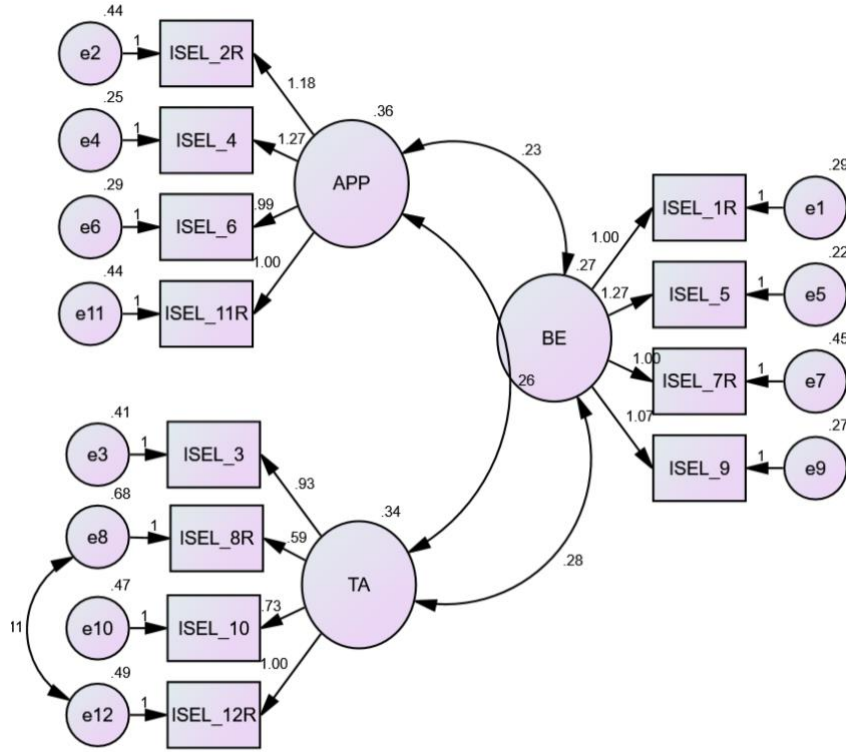
Doğrulayıcı Faktör Analizi

KDDL-KF üç faktörlü yapısını (Değerlendirme, Aidiyet ve Somut Destek) doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Elde edilen ilk modelin uyum indeksleri, modelin veriye kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını göstermiştir, $\chi^2(51) = 129.47, p < .001, \chi^2/sd = 2.54, CFI = .92, TLI = .90, IFI = .92, GFI = .90, AGFI = .85, NFI = .87, RMR = .04$ ve $RMSEA = .09$ (%90 GA [.07, .11], PCLOSE = .001). Tüm maddelerin ilgili örtük değişkenlere faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (tüm $p < .001$).

Modifikasyon indeksleri incelendiğinde, Somut Destek alt boyutunda yer alan 8. madde (Birkaç hafta şehir dışında olmam gerekse, evime (bitkiler, evcil hayvanlar, bahçe vb.) bakacak birini bulmakta zorlanırım.) ile 12. madde (Yeni bir eve taşınmam gerekse, bana yardım edecek birini bulmakta zorlanırım) hata terimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($MI = 5.90$). Her iki madde de bireyin yoğun ve süreklilik gerektiren somut/pratik yardım gereksinimi karşısında sosyal çevresinden destek alabilme algısını değerlendirmekte olup, içerik bakımından benzer özellikler göstermektedir. Bu nedenle, ortak yöntem etkisi ve anlamsal benzerlik dikkate alınarak bu iki maddenin hata terimleri arasında kovaryansa izin verilmiştir. Eklenen hata kovaryansı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta = .113, p = .016$). Bu modifikasyonun ardından model uyumu iyileşmiştir. Nihai modelin uyum indeksleri $\chi^2(50) = 123.04, p < .001, \chi^2/sd = 2.46, CFI = .92, TLI = .90, IFI = .93, GFI = .91, AGFI = .86, NFI = .88, RMR = .04$ ve $RMSEA = .08$ (%90 GA [.07, .10], PCLOSE = .002) olarak bulunmuştur.

Kuramsal olarak önerilen üç faktörlü modele ek olarak, ölçeğin tek faktörlü yapısı da alternatif bir model olarak test edilmiştir. Ancak tek faktörlü modelin uyum indeksleri kabul edilebilir düzeyde bulunmamıştır ($\chi^2(54) = 217.71, \chi^2/sd = 4.03, CFI = .83, TLI = .79, IFI = .83, GFI = .84, AGFI = .77, RMR = .05, RMSEA = .12$). Maddelere ilişkin standartlaştırılmış faktör yüklerinin .39 ile .84 arasında değiştiği görülmüştür (Tablo 3). Faktörler arası korelasyonlar Değerlendirme ile Somut Destek arasında $r = .74$, Değerlendirme ile Aidiyet arasında $r = .72$ ve Aidiyet ile Somut Destek arasında $r = .93$ olarak bulunmuştur.

Test edilen ilk model (1), hata terimleri arasında kovaryans eklenmiş model (2) ve tek faktörlü model (3) olmak üzere üç ayrı model denemesi neticesinde bulgular, KDDL-KF Türkçe versiyonunun madde 8 ve madde 12 hata terimleri ilişkili olan üç faktörlü yapısının (Model 2) kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1*KDDL-KF'nin Faktör Yapısına İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Not. APP = Değerlendirme (Appraisal), BE = Aidiyet (Belonging), TA = Somut Destek (Tangible). Şekilde sunulan değerler standartlaştırılmamış regresyon katsayılarını göstermektedir.

Tablo 3*DFA Modeline İlişkin Madde Yükleri ve R^2 Değerleri*

Madde	Alt boyut	Standartlaştırılmış faktör yükü	SH	p	R^2
ISEL_11R	Değerlendirme	.67	—	—	.45
ISEL_6	Değerlendirme	.74	.110	< .001	.55
ISEL_4	Değerlendirme	.84	.130	< .001	.70
ISEL_2R	Değerlendirme	.73	.132	< .001	.53
ISEL_1R	Aidiyet	.70	—	—	.49
ISEL_5	Aidiyet	.82	.124	< .001	.66
ISEL_7R	Aidiyet	.62	.126	< .001	.38
ISEL_9	Aidiyet	.73	.114	< .001	.54
ISEL_12R	Somut Destek	.64	—	—	.41
ISEL_10	Somut Destek	.53	.115	< .001	.28
ISEL_3	Somut Destek	.65	.123	< .001	.42
ISEL_8R	Somut Destek	.39	.113	< .001	.15

Not. $N = 206$. R^2 değerleri standartlaştırılmış faktör yüklerinin karesi alınarak hesaplanmıştır. SH = standart hata. SH ve p sütunlarındaki em dash (—) ilgili parametrenin kestirilmediğini göstermektedir.

Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Ölçüt bağıntılı geçerliği değerlendirmek amacıyla KDDL-KF alt boyutları ile YBÖ, KPSÖ, ASÖ-14 ve CES-D-10 arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonuçlar, KDDL-KF alt boyutlarının YBÖ ile pozitif; ASÖ-14 Algılanan Yetersizlik alt boyutu ve CES-D-10 ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, aidiet ve somut destek alt boyutları psikolojik dayanıklılık ile düşük düzeyde pozitif ilişkiler sergilemiştir (Tablo 4). Ek olarak, ölçeğin toplam puanı için McDonald omega katsayısı .88; alt boyutlar için ise Değerlendirme .83, Aidiet .64 ve Somut Destek .81 olarak hesaplanmıştır. Ortalama madde-arası korelasyon katsayıları Değerlendirme alt boyutu için .55, Aidiet alt boyutu için .30, Somut Destek alt boyutu için .51 ve ölçeğin toplam puanı için .38 olarak bulunmuştur.

KDDL-KF alt boyutlarının yaşam bağlılığı, algılanan stres, psikolojik sağlamlık ve depresif belirtilerle ilişkileri, ölçeğin ilişkili psikolojik yapılarla beklenen yönde bağlantılar gösterdiğine ilişkin eş zamanlı geçerlik kanıtı sağlamaktadır.

Tablo 4

KDDL-KF Alt Boyutlarının Diğer Değişkenlerle Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişken	Değerlendirme	Aidiet	Somut Destek
YBÖ	.47**	.54**	.47**
KPSÖ	.11	.17*	.16*
ASÖ-14 Yetersizlik	-.26**	-.34**	-.37**
ASÖ-14 Rahatsızlık	-.17*	-.09	-.12
CES-D-10	-.36**	-.33**	-.29**

Not. $N = 206$. * $p < .05$, ** $p < .01$. Tabloda Pearson korelasyon katsayıları raporlanmıştır. YBÖ = Yaşam Bağlılığı Ölçeği; KPSÖ = Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği; ASÖ-14 = Algılanan Stres Ölçeği; CES-D-10 = CES Depresyon Ölçeği.

Güvenirlik Analizleri

KDDL-KF Türkçe formunun iç tutarlılığı Cronbach alfa ve iki yarı (split-half) güvenilirlik yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin toplamı için Cronbach alfa katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa katsayıları Değerlendirme için .82, Aidiet için .65 ve Somut Destek için .81 olarak hesaplanmıştır. Ek olarak ölçeğin toplamı için McDonald omega .88, alt boyutlara ilişkin McDonald omega Değerlendirme için .83, Aidiet için .81 ve Somut Destek için .64 olarak hesaplanmıştır. Ortalama madde-arası korelasyon katsayısı Değerlendirme için .55, Aidiet için .51 ve Somut Destek için .30, toplam için .38 olarak bulunmuştur.

Ek olarak, iki yarı güvenilirlik analizi sonucunda Spearman-Brown katsayısı .82 ve Guttman Split-Half katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, ISEL-12 Türkçe formunun kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, Cohen ve Hoberman (1983) tarafından geliştirilen ve Cohen ve arkadaşları (1985) tarafından kısa formu sunulan Kişilerarası Destek Değerlendirme Listesi'nin (KDDL-KF) Türkçe uyarlama çalışması gerçekleştirilmiş, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik özellikleri Türkiye örnekleminde incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, çalışmanın amacı ve beklentileri ile uyumlu olarak, KDDL-KF'nin kullanım için uygun bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Doğrulamalı faktör analizi sonuçları, orijinal ölçekteki üç faktörlü yapının Türkiye örnekleminde de doğrulandığını göstermiştir. Modifikasyon indeksleri incelendiğinde, Somut Destek alt boyutuna ait 8. ve 12. maddelerin hata terimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu iki madde, bireyin evi ile ilgili yardım gereksinimlerinde sosyal çevresinden destek alabilme algısını ölçmekte olup anlam bakımından birbirine yakın içerik taşımaktadır. Bu nedenle hata kovaryansına izin verilmesi kuramsal olarak gerekçelidir; söz konusu modifikasyon uyum indekslerini belirgin biçimde iyileştirmiştir. Nihai modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde yer aldığı görülmektedir (Browne ve Cudeck, 1993; Hu ve Bentler, 1999). Ancak bu modifikasyon, iki maddenin anlamsal olarak benzer somut/pratik destek durumlarını değerlendirmesi nedeniyle kuramsal olarak gerekçelendirilmiş olsa da, elde edilen iyileşmenin veriye özgü olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlara ek olarak, alternatif model olarak sınanan tek faktörlü yapı yeterli uyum göstermemiş ve bu sonuç KDDL-KF'nin kuramsal çerçevesinin ön gördüğü işlevsel boyutları yansıttığını ve sosyal desteğin tek bir bütünleşik yapı olarak değil, birbirinden işlevsel açıdan ayrılan alt boyutlar olarak ele alınması gerektiğini desteklemektedir (Cohen ve ark., 1985; Lakey ve Cohen, 2000).

Madde düzeyinde incelendiğinde, madde-toplam korelasyonlarının tamamının .30'un üzerinde olması, maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından yeterli düzeyde ayırt ettiğini ve ölçeğin madde düzeyinde tutarlı bir yapı sergilediğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2007). En düşük madde-toplam korelasyonu 8. maddeye aittir ($r = .39$); bu madde, doğrulamalı faktör analizinde 12. madde ile hata kovaryansı paylaşan maddedir. Uzun süreli şehir dışında kalınması durumunda eve, bitkilere veya evcil hayvanlara bakım içeren bu senaryonun üniversite öğrencilerinin yaşam koşullarında görece düşük bir olasılığa karşılık gelmesi, maddenin ayırt ediciliğini sınırlamış olabilir.

KDDL-KF alt boyutları arası korelasyonlar incelendiğinde, Değerlendirme, Aidiet ve Somut Destek alt boyutlarının birbiriyle orta ile yüksek düzeyde, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler sergilediği görülmüştür. Bu bulgu, alt boyutlar arasındaki ilişkilerin ayrılmayı ortadan kaldıracak düzeye ulaşmadığını ve üç alt boyutun istatistiksel olarak birbirinden ayrışabildiğini göstermektedir. Bu sonuç, tek faktörlü modelin kabul edilebilir uyum göstermediği doğrulamalı faktör analizi bulgusuyla tutarlıdır. En güçlü ilişkinin Aidiet ile Somut Destek alt boyutları arasında olduğu görülmüştür. Bu bulgu, empati ve kabul temelli duygusal yakınlığın yanı sıra maddi ve pratik yardımın da günlük yaşamda genellikle aynı yakın ilişki ağları (aile, yakın arkadaşlar) aracılığıyla sağlanıyor olmasıyla açıklanabilir. Bu açıklama, Türkiye gibi ilişkisel ve toplulukçu değerlerin güçlü olduğu kültürel bağlamlarda bireylerin sosyal çevrelerinin farklı destek işlevlerini eş zamanlı üstlenebildiğine dair kültürel çerçeveye (Kağıtçıbaşı, 1996; Sunar ve Fişek, 2005) tutarlıdır. Öte yandan bu durumun, örneklemin büyük oranda ilişkisel benlik eğilimleri daha yüksek olabilen kadın üniversite öğrencilerinden oluşmasıyla da ilişkili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

KDDL-KF alt boyutlarının yaşam bağlılığı, algılanan stres, psikolojik sağlamlık ve depresif belirtilerle gösterdiği ilişki örüntüsü, hem orijinal çalışmayla tutarlı bulgular ortaya koymuş hem de ölçeğin ilişkili psikolojik yapılarla beklenen yönde ilişkiler sergilediğini göstererek eş zamanlı ölçüt bağıntılı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamıştır. KDDL-KF alt boyutlarının orijinal çalışmadaki ile tutarlı yönde ilişkiler sergilediği görülmüştür. KDDL-KF alt boyutlarının tamamı yaşam bağlılığı ile anlamlı düzeyde pozitif ilişkiler göstermiş olması, sosyal desteğin bireyin yaşamını anlamlı ve amaçlı bulmasıyla ilişkili olduğuna dair kuramsal argümanlarla örtüşmektedir (Cohen ve Wills, 1985; Lakey ve Cohen, 2000). Benzer şekilde, üç alt boyut da depresif belirtilerle (CES-D-10) anlamlı düzeyde negatif ilişki sergilemiştir ($r = -.29$ ile $-.36$). Bu sonuç, sosyal desteğin depresyon belirtilerini azaltan bir işlev üstlendiğine ilişkin geniş bir alan yazınla tutarlıdır (Çetinkaya ve Korkmaz, 2019; Yalçın,

2015). Algılanan stres açısından değerlendirildiğinde ise özellikle Yetersizlik alt boyutunun tüm KDDL-KF alt boyutlarıyla anlamlı düzeyde negatif ilişki gösterdiği görülmüştür. Bu durum da algılanan yetersiz öz-yeterliliğin sosyal destek algısının kısıtlı olduğu durumlarda daha belirgin hale geldiğine işaret etmektedir. Algılanan stres ölçeği stres/rahatsızlık alt boyutunun yalnızca KDDL-KF değerlendirme alt boyutu ile anlamlı ilişki göstermesi, tavsiye ve rehberlik boyutundaki desteğin gündelik stres deneyiminin hafifletilmesinde bir rol oynadığına işaret eder. Öte yandan psikolojik dayanıklılık yalnızca KDDL-KF Aidiyet ve Somut Destek alt boyutlarıyla düşük düzeyde anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Değerlendirme alt boyutuyla anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Örneklemin üniversite öğrencilerinden oluştuğu düşünüldüğünde psikolojik dayanıklılık, kişilerarası değerlendirme boyutundan ziyade, somut destek ve ait olma hissinin sağladığı ilişkisel güvenlikle daha yakından ilişkili olabilir (Li ve Li, 2024). Uygulamalı çalışmalarda sosyal desteğin hangi bileşeninin hangi psikolojik süreçlerle ilişkili olduğunun bağlam ve örnekleme göre değişebileceği vurgulanmıştır (George ve ark., 2022; Lakey ve Cohen, 2000; Pillemer ve Holtzer, 2016). Pillemer ve Holtzer (2016) sosyal desteğin farklı boyutlarının geç yetişkinlikte bilişsel fonksiyonlarla farklı düzeylerde ilişkiler sergilediğini göstermiştir. George ve ark. (2022) ise benzer bir şekilde, sosyal desteğin farklı boyutlarının psikolojik sağlıkla ilişkilerinin farklı düzeylerde olabileceğini belirtmektedir. Özetle, sosyal desteği tek bir boyut olarak düşünmek yerine, farklı boyutlarını ele alarak boyutların katkısının çıktılarla ilişkilerinin değişebileceğini göz önünde bulundurarak incelemek elzemdir. Bu anlamda mevcut ölçüm aracı sosyal desteğin farklı boyutlarını kısa bir formla ölçerek, ilgili alan yazındaki uygulamalı çalışmalara katkı sunma potansiyeline sahiptir.

Güvenirlilik analizleri değerlendirildiğinde, KDDL-KF'nin toplam puan değerlendirme ve somut destek alt boyutlarını Cronbach alfa katsayısının .80 üzerinde olduğu iç tutarlılık katsayılarının yüksek düzeyde kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir. Aidiyet alt boyutuna ait Cronbach alfa katsayısının ise .65 olduğu görülmüş olup bu değer, kabul edilebilir alt sınır olarak belirtilen .70'in (Büyüköztürk, 2007) altında kalmaktadır ve çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilmelidir. Öncelikle alfa katsayısının madde sayısına duyarlı olduğu ve az sayıda maddeden oluşan alt boyutlarda daha düşük değerlerin sık görüldüğü göz önünde bulundurulmalıdır (Cortina, 1993). Benzer biçimde ISEL-12'nin farklı dil ve kültür gruplarındaki psikometrik incelemelerinde de alt boyut güvenirlilik katsayılarının düşük kalabildiği bildirilmiş, Merz ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında aidiyet alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .62 olarak bulunmuştur. Aidiyet algısının bireysel ve kültürel bağlama göre farklı biçimlerde deneyimlenebilmesi, katılımcıların ilgili maddeleri farklı çerçevelerde yorumlamasına ve maddeler arası tutarlılığın azalmasına yol açmış olabilir (Kim ve ark., 2008). Değerlendirme ve somut destek alt boyutları için iç tutarlılık kanıtları güçlü görünürken, aidiyet alt boyutunun alfa katsayısı sınırda düzeydedir. Bu nedenle, Aidiyet alt boyutunun yorumlanmasında dikkatli olunmalı ve güvenirliliği farklı örneklerde yeniden sınanmalıdır. Bu doğrultuda, alt boyuttan elde edilen puanların bireysel klinik kararların oluşturulmasında tek başına kullanılmaması, kullanımının ise öncelikle grup düzeyindeki araştırmalarla sınırlandırılması önerilmektedir. Son olarak, iki yarı güvenirlilik analizi sonucunda elde edilen bulgular, KDDL-KF Türkçe formunun genel olarak kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Mevcut çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, örneklem üniversite psikoloji bölümü öğrencilerinden oluşmakta olup bu durum bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Türkiye'nin farklı bölgelerinden, farklı eğitim düzeyi ve yaş gruplarından oluşturulacak daha geniş ve heterojen örneklerle yürütülecek çalışmalar, ölçeğin psikometrik özelliklerine ilişkin daha kapsamlı bilgi sunacaktır. Ayrıca, Madde 8 ve Madde 12 hata terimleri arasında izin verilen kovaryans modifikasyon indekslerine dayalı olarak yapıldığından, bu düzenleme veriye aşırı uyum ve örnekleme

özgü model iyileşmesi riski taşıyabilir. Buna ek olarak, gözlenen alt ölçek puanları arasındaki korelasyonlar kabul edilebilir düzeyde olmakla birlikte, DFA modelinde Aidiyet ve Somut Destek latent faktörleri arasında yüksek korelasyon elde edilmiştir; bu durum KDDL-KF alt boyutlarının ayırt edici geçerliğinin ileriki çalışmalarda daha ayrıntılı biçimde incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak çalışmalarda Aidiyet ve Somut Destek alt boyutlarının tek bir faktörde birleştirildiği alternatif iki faktörlü modellerin test edilmesi, ölçeğin ayırt edici geçerliğine ilişkin ek kanıt sağlayabilir.

İkincisi, güvenilirliğin yalnızca iç tutarlılık ve iki yarı yöntemleriyle değerlendirilmiş olması bir sınırlılık oluşturmaktadır; test-tekrar test güvenilirliğinin ileride incelenmesi önerilmektedir. Üçüncüsü, eş zamanlı geçerlik için kullanılan ölçüt değişkenler ağırlıklı olarak psikolojik iyi oluş ve olumsuz duygulanım alanlarıyla sınırlı kalmıştır. İlerideki çalışmalarda KDDL-KF'nin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Eker ve Arkar, 1995) gibi Türkçe sosyal destek ölçekleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi, yakınsak ve ıraksak geçerliğe ilişkin daha zengin kanıt sunacaktır. Son olarak, örneklemin büyük çoğunluğunun (%87.9) kadınlardan oluşması, cinsiyet açısından dengeli bir değerlendirme yapılmasını kısıtlamıştır. Sosyal destek algısının kadın ve erkekler arasında farklılaşabileceğine dair bulgular (Yıldırım ve Arslan, 2024) düşünüldüğünde, ilerideki çalışmalarda cinsiyet dengeli örneklemlemlerle ölçüm değişmezliğinin test edilmesi önem taşımaktadır.

Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgular, psikoloji öğrencilerinden oluşan bu örnekleimde KDDL-KF Türkçe formunun üç faktörlü yapısına ve kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığına ilişkin ön kanıtlar sunmaktadır. Ölçeğin kısa form olması uygulamada kolaylık sağlamaktadır. Sosyal desteği kaynağına göre değil işlevine göre ele alması ise mevcut kaynak temelli ölçme araçlarını tamamlayıcı bir katkı sunmaktadır. Ölçeğin Türkçe alan yazına kazandırılması, gelecekteki çalışmalarda KDDL-KF temelinde yürütülen uluslararası araştırmalarla karşılaştırılabilir veriler elde edilmesine ve sosyal destek araştırmalarına katkı sağlanmasına zemin hazırlayacaktır. KDDL-KF Türkçe formu, klinik olmayan öğrenci örnekleminde sosyal destek algısının işlevsel boyutlarını değerlendirmek için kullanılabilir. Bununla birlikte ölçeğin psikometrik özelliklerinin farklı yaş, eğitim, cinsiyet ve klinik gruplarda yeniden incelenmesi ve özellikle klinik örneklemelerde kullanımı için ek psikometrik kanıtlar toplanması önerilmektedir.

Beyanlar

Etik Beyan. Bu araştırma, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23.12.2024 tarihli ve 169 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Araştırmaya katılan tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Çıkar Çatışması. Yazarlar, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek. Yazarlar, araştırma için herhangi bir finansal destek alınmadığını beyan etmiştir.

Hakem Değerlendirmesi. Dış bağımsız, çift kör.

Kaynaklar

- Barrera, M., Jr. (1986). Distinctions between social support concepts, measures and models. *American Journal of Community Psychology*, 14, 413–455. <https://doi.org/10.1007/BF00922627>
- Beehr, T. A. ve Glazer, S. (2001). A cultural perspective of social support in relation to occupational stress. P. L. Perrewé ve D. C. Ganster (Ed.), *Exploring theoretical mechanisms and perspectives* (s. 97–142) içinde. Elsevier Science/JAI Press. [https://doi.org/10.1016/S1479-3555\(01\)01011-3](https://doi.org/10.1016/S1479-3555(01)01011-3)
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. K. A. Bollen ve J. S. Long (Ed.), *Testing structural equation models* (s. 136–162). Sage.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (7. baskı). Pegem Akademi.
- Cohen, S. ve Hoberman, H. M. (1983). Positive events and social supports as buffers of life change stress. *Journal of Applied Social Psychology*, 13(2), 99–125. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1983.tb02325.x>
- Cohen, S., Kamarck, T. ve Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24(4), 385–396. <https://doi.org/10.2307/2136404>
- Cohen, S., Mermelstein, R., Kamarck, T. ve Hoberman, H. M. (1985). Measuring the functional components of social support. I. G. Sarason ve B. R. Sarason (Ed.), *Social support: Theory, research, and applications* (s. 73–94) içinde. Martinus Nijhoff.
- Cohen, S. ve Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Cohen, S., Underwood, L. G. ve Gottlieb, B. H. (Ed.). (2000). *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780195126709.001.0001>
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98–104. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.78.1.98>
- Çetinkaya, F. F. ve Korkmaz, F. (2019). Algılanan sosyal destek ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 91–103. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.441325>
- Diener, E. ve Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391–406. <https://doi.org/10.1177/008124630903900402>
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93–102.
- Duru, E. (2008). Yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61), 15–26.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Factorial structure, validity, and reliability of the multidimensional scale of perceived social support. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 45–55.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17–25.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç. (2013). The adaptation of the Perceived Stress Scale into Turkish: A reliability and validity analysis. *New Symposium Journal*, 51(3), 132–140.
- George, B., Guzman, A., Cohen, J. R., Gilmore, A. K. ve Bountress, K. E. (2022). Facets of social support are differentially predictive of mental health outcomes. *American Journal of Emergency Medicine*, 56, 262–263. <https://doi.org/10.1016/j.ajem.2021.06.067>
- Glazer, S. (2006). Social support across cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(5), 605–622. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.01.013>

- Goldsmith, D. J. (2004). *Communicating social support*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606984>
- Haber, M. G., Cohen, J. L., Lucas, T. ve Baltes, B. B. (2007). The relationship between self-reported received and perceived social support: A meta-analytic review. *American Journal of Community Psychology*, 39(1–2), 133–144. <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9100-9>
- Harter, S. (1985). *Manual for the social support scale for children*. University of Denver.
- House, J. S., Landis, K. R. ve Umberson, D. (1988). Social relationships and health. *Science*, 241(4865), 540–545. <https://doi.org/10.1126/science.3399889>
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). The autonomous-relational self: A new synthesis. *European Psychologist*, 1(3), 180–186. <https://doi.org/10.1027/1016-9040.1.3.180>
- Kaul, M. ve Lakey, B. (2003). Where is the support in perceived support? The role of generic relationship satisfaction and enacted support in perceived support's relation to low distress. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22(1), 59–78. <https://doi.org/10.1521/jscp.22.1.59.22761>
- Kim, H. S., Sherman, D. K. ve Taylor, S. E. (2008). Culture and social support. *American Psychologist*, 63(6), 518–526. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.63.6.518>
- Lakey, B., Adams, K., Neely, L., Rhodes, G., Lutz, C. J. ve Sielky, K. (2002). Perceived support and low emotional distress: The role of enacted support, dyad similarity, and provider personality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1546–1555. <https://doi.org/10.1177/014616702237582>
- Lakey, B. ve Cohen, S. (2000). Social support and theory. S. Cohen, L. G. Underwood ve B. H. Gottlieb (Ed.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (s. 29–52) içinde. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780195126709.003.0002>
- Li, Z. ve Li, Q. (2024). How social support affects resilience in disadvantaged students: The chain-mediating roles of school belonging and emotional experience. *Behavioral Sciences*, 14(2), 114. <https://doi.org/10.3390/bs14020114>
- Merz, E. L., Roesch, S. C., Malcarne, V. L., Penedo, F. J., Llabre, M. M., Weitzman, O. B., Navas-Nacher, E. L., Perreira, K. M., Gonzalez, F., II, Ponguta, L. A., Johnson, T. P. ve Gallo, L. C. (2014). Validation of Interpersonal Support Evaluation List-12 (ISEL-12) scores among English- and Spanish-speaking Hispanics/Latinos from the HCHS/SOL Sociocultural Ancillary Study. *Psychological Assessment*, 26(2), 384–394. <https://doi.org/10.1037/a0035248>
- Pillemer, S. C. ve Holtzer, R. (2016). The differential relationship of dimensions of perceived social support with cognitive function among older adults. *Aging & Mental Health*, 20(7), 727–735. <https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1033683>
- Pines, A. M., Ben-Ari, A., Utasi, A. ve Larson, D. (2002). A cross-cultural investigation of social support and burnout. *European Psychologist*, 7(4), 256–264. <https://doi.org/10.1027/1016-9040.7.4.256>
- Radloff, L. S. (1977). The CES-D scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385–401. <https://doi.org/10.1177/014662167700100306>
- Sarason, B. R., Sarason, I. G. ve Pierce, G. R. (1990). Traditional views of social support and their impact on assessment. B. R. Sarason, I. G. Sarason ve G. R. Pierce (Ed.), *Social support: An interactional view* (s. 9–25) içinde. Wiley.

- Scheier, M. F., Wrosch, C., Baum, A., Cohen, S., Martire, L. M., Matthews, K. A., Schulz, R. ve Zdaniuk, B. (2006). The Life Engagement Test: Assessing purpose in life. *Journal of Behavioral Medicine*, 29(3), 291–298. <https://doi.org/10.1007/s10865-005-9044-1>
- Siyez, D. M. (2008). Adolescent self-esteem, problem behaviors, and perceived social support in Turkey. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(7), 973–984. <https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.7.973>
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P. ve Bernard, J. (2008). The Brief Resilience Scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194–200. <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>
- Sunar, D. ve Fişek, G. (2005). Contemporary Turkish families. J. L. Roopnarine ve U. P. Gielen (Ed.), *Families in global perspective* (s. 169–183) içinde. Pearson/Allyn & Bacon.
- Tatar, A. ve Saltukoğlu, G. (2010). CES-Depresyon Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi ve madde cevap kuramı kullanımı ile Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 20(3), 213–227. <https://doi.org/10.1080/10177833.2010.11790662>
- Taş, Z. ve Arslan, E. (2013). Ergenlerde sosyal yetkinliğin, algılanan sosyal destek açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(4), 1133–1140.
- Turner, R. J. ve Brown, R. L. (2010). Social support and mental health. T. L. Scheid ve T. N. Brown (Ed.), *A handbook for the study of mental health: Social contexts, theories, and systems* (2. baskı, s. 200–212) içinde. Cambridge University Press.
- Uğur, E. ve Akın, A. (2015). Yaşam bağlılığı ölçeği Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 424–432.
- Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye’de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21–32. <https://doi.org/10.5080/u7769>
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81–87.
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 258–267.
- Yıldırım, M. ve Arslan, E. (2024). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği: Ölçüm değişmezliği. *Ekev Akademi Dergisi*, (99), 274–288. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1464331>
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30–41. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5201_2